

Hoge commissaris te Djakarta (Lamping) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 27 okt. 1950

Voor Van Maarseveen persoonlijk, mede voor Stikker en s'Jacob persoonlijk.

Ik vroeg eergisteravond op receptie aan Cochran of juist was bericht van zijn reis op 28 dezer naar Amerika en of deze reis samenhang met Ambonaffaire. Hij antwoordde passage voor 30 dezer te hebben besproken maar dat door mij vermoede verband niet bestond: vertrekdatum hield verband o.a. met te houden lezing maar wel had hij diverse besprekingen te houden op State Department, waarbij Ambon uiteraard ter sprake zou komen. Wanneer ik echter van mening, dat zijn voortgezette aanwezigheid hier nuttig zou zijn voor bevredigende regeling van de Ambonkwesitie, was hij bereid zijn vertrek uit te stellen, maar dan snelle beslissing nodig. Cochran vroeg mij of ik zojuist gehouden vergadering van contactcommissie in dit verband niet als novum beschouwde. Gaarne zou hij vernemen of ik hierin aanleiding zag hem voor te stellen zijn vertrek uit te stellen: mijn beslissing zou ik dan stante pede moeten nemen. Ik antwoordde te vrezen dat er misverstand gerezen was t.a.v. competentie en karakter van contactcommissie alsmede over mogelijkheid van mijn deelneming aan besprekingen in dit college en verklaarde dat ik mij niet gerechtigd achtte hem op grond van mogelijk succes op korte termijn van besprekingen van contactcommissie te verzoeken zijn reis uit te stellen. Cochran wees toen wederom op politieke bezwaren verbonden aan behandeling van Ambon in VR en vermeldde dat in verloop der discussies ook voor ons onaangename aspecten naar voren konden komen, om niet te spreken van ernstige repercussies op Nederlands-Indonesische samenwerking, waarop ik antwoordde dat hij heel goed wist dat ik voor nadelen van behandeling in de VR open oog had en dat ik juist daarom alles deed om kwesitie in onderling overleg met Indonesië geregeld te krijgen, maar dat ik van mijn pogingen weinig succes verwachtte, omdat ik vreesde dat de Indonesische legerleiding geen oplossing zonder m.i. onnodig bloedvergieten wenste. Ik zei deze week nogmaals Rum te zullen bezoeken. Cochran vroeg mij toen of mijn instructies mij toelieten samen met Rum in contactcommissie te praten, waarop ik antwoordde dat ik de lijnen van de Regering precies kende, zodat ik daarom grote vrijheid had te handelen naar bevind van zaken. Cochran toonde voor mijn uitgesproken verlangen om de zaak zo mogelijk met Rum te regelen weinig belangstelling en vroeg of het niet nuttig zou zijn wanneer Rum en ik nog voor zijn vertrek tezamen bij hem kwamen dejeuneren. Ik antwoordde zijn aanbod gaarne in principe te aanvaarden, maar dat ik liever eerst resultaat van mijn gesprek met Rum wilde afwachten.

De door mij in dit gesprek genomen reserve hangt samen met weinig prettige indruk die de door Cochran in de laatste weken gevoerde politiek bij mij heeft gewekt. Vreemd vind ik dat, terwijl ik hem in vertrouwen pleeg te nemen, Cochran mij nooit enige mededeling van belang doet over zijn besprekingen met de Indonesiërs en dat hij zijn berichtgeving en adviezen naar Washington zendt zonder behoefte aan prelabel contact met mij, hoewel ik voortdurend overleg aanbied. Weinig sympathiek is wijze waarop hij zich distancieert van UNCI en zich niet van ietwat laatdunkende critiek onthoudt tegenover zijn landgenoot Doolittle die toch zoveel mogelijk richtlijnen van Washington heeft gevolgd. Opvallend zijn kennelijk gebrek aan belangstelling voor mijn pogingen om rechtstreeks met Rum tot overeenstemming te komen, waartegenover staat dat hij voortdurend zijn bemiddeling bijna 'opdringt'.

In het begin dacht ik dat hier betrof gedragslijn samenhangende met Cochrans korte politieke carrière - hij is jarenlang inspecteur geweest - die zich heeft gekarakteriseerd door spelen van intermediërende rol en dat hij daarvan nu moeilijk afstand kan doen.

Met de dag begin ik echter meer wantrouwend te worden. Onopgelost voor mij is nog steeds de vraag van Amerika's omzwaai ten detrimente van UNCI. Persoonlijk zou ik geneigd zijn hier Delhi achter te zoeken, dat Washington gewezen zou hebben op het gevaar verbonden aan

controverse tussen Nederland en Indonesië in de VR en Amerika heeft gewaarschuwd voor reactie in Azië. Dat op 17 dezer Ambassadeurs van Amerika, India en Engeland plotseling collectieve opwelling voelden mij dezelfde morgen achterelkander hun 'tegenbezoeken' te brengen, waarbij zij in vrijwel dezelfde termen allen tegen behandeling in de VR waarschuwden, lijkt mij geen coincidentie, maar het resultaat van voorafgaand overleg.

Tegen deze achtergrond ben ik geneigd de politiek van Cochran te zien. Aan geen twijfel onderhevig is, dat Indonesië de affaire Ambon zeer ongaarne in de VR behandeld wil zien: Nederland dringt er daarentegen op aan. Amerika werkt ons zoveel mogelijk tegen in ons verlangen om het advies van de UNCI op de agenda van de VR geplaatst te krijgen. Zo zou Amerika uit de impasse geraken wanneer kan worden aangetoond dat behandeling geen zin meer heeft

1. omdat ondertussen Ambon is gevallen,
2. omdat de Indonesische Regering in Djakarta weer met de UNCI over het politieke aspect aan het spreken is en de Nederlandse vertegenwoordiger ook nog aan deze bespreking deelneemt.

Op de eventualiteit sub 1. kan gespeeld worden door een dilatoire houding tegenover onze verzoeken voor plaatsing op de agenda van de VR.

Zie ik juist, dan wijst de ontwikkeling van de laatste dagen erop, dat Cochran met de Indonesiërs samenwerkt om te pogen een situatie te scheppen, die aan het hierboven 2. genoemde argument steun lijkt te verlenen, door aan de besprekingen in de contactcommissie een politieke tint te geven. Behandeling in de VR zou dan achterwege kunnen blijven, en, terwijl de UNCI deliberereert zal Ambon dan wel vallen. Deze premisse kan Cochrans houding verklaren.

Ervan uitgaande, zo niet met de wetenschap, dat de Indonesiërs de affaire Ambon toch willen uitvechten, heeft Cochran geen belangstelling voor mijn pogingen gericht op een oplossing in onderling overleg, hij acht of weet deze vruchteloos. Overleg in de contactcommissie als 'technisch' orgaan interesseert hem evenmin, tenzij Nederland zich laat verleiden het politieke aspect in deze commissie te bespreken, vandaar het Amerikaanse verlangen dat ik persoonlijk zou optreden in de contactcommissie; vandaar ook de onverwacht snelle medewerking van de Indonesiërs voor de bijeenkomst der contactcommissie.

Alweer in dezelfde gedachtengang doorredenerend, geloof ik dat Cochran begreep, dat ik zijn opzet doorzag, toen ik niet verder inging op zijn gedachte, dat Rum en ik samen in de contactcommissie zouden verschijnen.

Zijn laatste troef was toen het dejeuner: immers, dan was te voorzien dat Cochran bij die gelegenheid het voorstel zou doen dat Rum en ik in de contactcommissie zouden verschijnen, of liever nog dat wij samen met de UNCI zouden spreken. Het zou voor mij dan moeilijk zijn om te weigeren en in Lake Succes zou met succes kunnen worden bepleit, dat behandeling van het rapport van de UNCI overbodig was, daar immers beide partijen weer in UNCI-verband het politieke probleem in bespreking hadden genomen.

Als uitgangspunt nemende, dat de Ned. Reg. behandeling in de VR voorstaat, zal ik zonder tegengestelde aanwijzingen mijn beleid richten op bovenstaande gedachtengang, waarbij ik aanteken, dat ik in mijn vele gesprekken met de Indonesiërs geheel de lijnen volg, weergegeven in Uw 351, die ook mijn visie bevatten, zij het dan dat ik voorzichtig zal zijn t.a.v. besprekingen in UNCI verband om niet in Amerikaans-Indonesische val te geraken.

Vertrouwend dat wordt voorkomen dat iets uitlekt van mijn wantrouwen tegen Amerikaanse politiek in Djakarta, daar zulks mijn toekomstige betrekkingen met Cochran zou prejudiciëren.